Европейски парламент
2024 – 2029

ПРИЕТИ ТЕКСТОВЕ

P10_TA(2025)0136

Електроенергийните мрежи: гръбнакът на енергийната система на ЕС

Резолюция на Европейския парламент от 19 юни 2025 г. относно електроенергийните мрежи: гръбнакът на енергийната система на ЕС (2025/2006(INI))

Европейският парламент,

– като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 194 от него,

– като взе предвид съобщението на Комисията от 8 юли 2020 г., озаглавено „Тласък за неутралната по отношение на климата икономика: Стратегия на ЕС за интеграция на енергийната система“ (COM(2020)0299),

– като взе предвид Съобщение на Комисията от 28 ноември 2023 г., озаглавено „Мрежите, липсващото звено — План за действие на ЕС за мрежите“ (COM(2023)0757),

– като взе предвид доклада на Комисията от януари 2025 г., озаглавен „Нужди от инвестиции в европейската енергийна инфраструктура, за да се даде възможност за декарбонизирана икономика“[1],

– като взе предвид съобщението на Комисията от 26 февруари 2025 г., озаглавено „План за действие за енергия на достъпни цени Отключване на истинската стойност на нашия енергиен съюз за осигуряване на финансово достъпна, ефективно

---

1 Европейска комисия: Генерална дирекция „Енергетика“, Artelys, LBST, Trinomics, Finesso, A. et al., *Investment needs of European energy infrastructure to enable a decarbonised economy – Final report* (Инвестиционни нужди на европейската енергийна инфраструктура за създаване на условия за декарбонизирана икономика — окончателен доклад), Служба за публикации на Европейския съюз, 2025 г.

произвеждана и чиста енергия за всички европейци“ (COM(2025)0079),

– като взе предвид съобщението на Комисията от 26 февруари 2025 г., озаглавено „Пактът за чиста промишленост: Съвместна пътна карта за конкурентоспособност и декарбонизация“ (COM(2025)0085),

– като взе предвид съобщението на Комисията от 5 март 2025 г., озаглавено „План за действие в областта на промишлеността за европейския автомобилен сектор“ (COM(2025)0095),

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2021/1153 на Европейския парламент и на Съвета от 7 юли 2021 г. за създаване на Механизъм за свързване на Европа и за отмяна на регламенти (ЕС) № 1316/2013 и (ЕС) № 283/2014[1] (Регламент за МСЕ),

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2022/869 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2022 г. относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура, за изменение на регламенти (ЕО) № 715/2009, (ЕС) 2019/942 и (ЕС) 2019/943 и на директиви 2009/73/ЕО и (ЕС) 2019/944 и за отмяна на Регламент (ЕС) № 347/2013[2] (Регламент TEN-E),

– като взе предвид Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС[3],

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия[4],

– като взе предвид Директива (ЕС) 2023/2413 на Европейския парламент и на Съвета от 18 октомври 2023 година за изменение на Директива (ЕС) 2018/2001, Регламент (ЕС) 2018/1999 и Директива 98/70/ЕО по отношение на насърчаването на енергията от възобновяеми източници и за отмяна на Директива

---

1 ОВ L 249, 14.7.2021 г., стр. 38, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1153/oj.
2 ОВ L 152, 3.6.2022 г., стр. 45, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/869/oj.
3 ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj.
4 ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 54, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj.

(ЕС) 2015/652[1] на Съвета (Директива за енергията от възобновяеми източници),

– като взе предвид Директива (ЕС) 2024/1275 на Европейския парламент и на Съвета от 24 април 2024 г. относно енергийните характеристики на сградите[2],

– като взе предвид Директива (ЕС) 2024/1711 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за изменение на директиви (ЕС) 2018/2001 и (ЕС) 2019/944 по отношение на подобряването на структурата на пазара на електроенергия в Съюза[3],

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2024/1747 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за изменение на регламенти (ЕС) 2019/942 и (ЕС) 2019/943 по отношение на подобряването на структурата на пазара на електроенергия в Съюза (Регламент за структурата на пазара на електроенергия[4] (Регламент за EMD)),

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета[5], който отразява целите на ЕС за междусистемна електроенергийна свързаност,

– като взе предвид заключенията на Съвета относно „Постигане на напредък по отношение на устойчивата инфраструктура на електроенергийната мрежа“, одобрени от Съвета по транспорт, телекомуникации и енергетика на заседанието му от 30 май 2024 г.

---

1 ОВ L, 2023/2413, 31.10.2023 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj.
2 ОВ L, 2024/1275, 8.5.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj.
3 ОВ L, 2024/1711, 26.6.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj.
4 ОВ L, 2024/1747, 26.6.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj.
5 ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj.

– като взе предвид своята резолюция от 10 юли 2020 г. относно всеобхватен европейски подход към съхранението на енергия[1],

– като взе предвид своята резолюция от 19 май 2021 г. относно европейска стратегия за интеграция на енергийните системи[2],

– като взе предвид доклада на Агенцията на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER) от януари 2023 г. относно методики за изчисление на тарифите за пренос и разпределение на електроенергия в Европа,

– като взе предвид доклада на ACER от 19 декември 2023 г., озаглавен „Отговор на търсенето и други разпределени енергийни ресурси: какви пречки ги възпрепятстват?“,

– като взе предвид доклада от април 2025 г. на Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ENTSO-E), озаглавен „Преглед на тръжните зони на целевата 2025 година“[3],

– като взе предвид член 55 от своя Правилник за дейността,

– като взе предвид доклада на комисията по промишленост, изследвания и енергетика (A10-0091/2025),

А. като има предвид, че електроенергийните мрежи са от съществено значение, за да може Съюзът да осъществи прехода си към чиста енергия и да доставя енергия от възобновяеми източници, като същевременно подкрепя икономическия растеж и просперитета; като има предвид, че недостатъците и липсата на пълна интеграция оказват отрицателно въздействие върху цените на енергията за потребителите и предприятията;

Б. като има предвид, че с оглед на нарастващото търсене на електроенергия са необходими значителни инвестиции и модернизации наред с регулаторен надзор, за да се увеличи трансграничният и националният преносен капацитет и да се модернизира инфраструктурата, като се гарантира декарбонизирана, гъвкава, по-децентрализирана, цифровизирана и устойчива електроенергийна система;

---

1 ОВ C 371, 15.9.2021 г., стр. 58.
2 ОВ C 15, 12.1.2022 г., стр. 45.
3 Европейска мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ENTSO-E), ‘Bidding Zone Review of the 2025 Target Year’ (Преглед на тръжните зони на целевата 2025 година), април 2025 г., https://eepublicdownloads.blob.core.windows.net/public-cdn-container/clean-documents/Network%20codes%20documents/NC%20CACM/BZR/2025/Bidding_Zone_Review_of_the_2025_Target_Year.pdf.

В. като има предвид, че лошата свързаност и затрудненията в електроенергийната мрежа са сред основните причини ЕС да не може да се възползва напълно от значителните инсталирани мощности за вятърна и слънчева енергия, като по този начин се осигурят достъпни цени за домакинствата и промишлеността; като има предвид, че липсата на силна взаимосвързаност между регионите с различни природни и климатични характеристики води до свръхпроизводството на енергия и до административно ограничаване на производството на енергия от възобновяеми източници в някои региони, докато други региони изпитват затруднения с недостатъчно предлагане и високи цени;

Г. като има предвид, че операторите на преносни системи (ОПС) са от съществено значение за интегрирането на енергията от възобновяеми източници в морето в мрежата на ЕС, по-специално за тези, които са свързани с повече от един пазар; като има предвид, че ако ОПС не успеят да осигурят договорения капацитет на електроенергийната мрежа, на разработчиците следва да се изплащат компенсации за загубения капацитет за износ, финансирани от приходите от претоварване; като има предвид, че тази компенсация следва да бъде справедливо разпределена между ОПС и да съответства на принципите на недискриминация и максимално увеличаване на трансграничната търговия; като има предвид, че това подчертава значението на поддържането на функциониращa мрежа от междусистемни връзки, тъй като сривовете в капацитета на междусистемните връзки може да доведат до разходи както за производителите, така и за ОПС;

Д. като има предвид, че Европа ще постигне своите цели за декарбонизация само ако е налице координиран, общоевропейски подход към планирането на електроенергийната система, при който да се свързват граници, сектори и региони;

Е. като има предвид, че планирането на електропреносните и електроразпределителните мрежи трябва да бъде координирано, за да се гарантира ефективното развитие на електроенергийната система на ЕС;

Ж. като има предвид, че електроенергийната мрежа на ЕС е изградена за една икономика от XX век, основана на централизирано производство на електроенергия от изкопаеми горива, и трябва да бъде модернизирана, за да отговори на изискванията на една цифровизирана икономика с повишена степен на електрификация и по-голям дял децентрализирани и променливи възобновяеми енергийни източници;

З. като има предвид, че трансграничните междусистемни връзки, преносната и разпределителната мрежова инфраструктура са от решаващо значение за интегрирането на възобновяемите

енергийни източници, намаляването на разходите за европейските потребители и повишаването на сигурността на енергийните доставки;

И. като има предвид, че проектите за електроразпределителна мрежа вече отговарят на условията за финансиране по Механизма за свързване на Европа — Енергетика (МСЕ — Е); като има предвид обаче, че само малък дял е бил разпределен за разпределителни мрежи в рамките на последния списък с проекти от общ интерес (ПОИ); като има предвид, че МСЕ — Е следва да отразява по-добре ролята на разпределителните мрежи за постигането на целите на ЕС в областта на енергетиката и климата;

Й. като има предвид, че Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ENTSO-E) е изчислила, че трансгранични инвестиции в областта на електрическата енергия в размер на 13 млрд. евро годишно до 2050 г. биха намалили разходите на системата с 23 млрд. евро годишно;

К. като има предвид, че принципът „енергийната ефективност на първо място“ е основен принцип на енергийната политика на ЕС и е правно обвързващ; отбелязва, че правилното прилагане на този принцип ще намали значително потреблението на енергия, като по този начин ще намали необходимостта от инвестиции в електроенергийни мрежи и междусистемни връзки;

Л. като има предвид, че поддържането на баланса между трите цели на енергийната политика – устойчивост, сигурност на доставките и ценова достъпност – е от ключово значение за успешния енергиен преход и за една надеждна европейска енергийна система;

М. като има предвид, че планирането на мрежата е дългосрочен процес, тясно свързан със стабилността на инвестициите;

Н. като има предвид, че нуждите от гъвкавост на енергийната система се очаква да се удвоят до 2030 г. с оглед на увеличения дял на възобновяемите енергийни източници; като има предвид, че поради тази причина гъвкавостта от страна на потреблението е от решаващо значение за стабилността на електроенергийната мрежа; като има предвид, че отделните граждани, предприятия и общности, участващи на пазара на електроенергия, могат да донесат множество ползи за мрежите, като например повишена ефективност на системата, устойчивост, оптимизиране на инвестициите, подобрено социално приемане и по-ниски разходи за енергия; като има предвид, че сериозните забавяния и несъответствия при прилагането на съществуващите разпоредби на ЕС относно енергията на гражданите, гъвкавостта на

потреблението и работата на интелигентните мрежи продължават да будят притеснение;

О. като има предвид, че макар рециклирането да задоволява между 40% и 55% от нуждите на Европа от алуминий и мед, трябва да се обмислят допълнителни мерки за разширяване на капацитета за рециклиране, събиране на отпадъци и ефективност на веригата на доставки;

П. като има предвид, че в съвместното съобщение на Комисията и Върховния представител, озаглавено „План за действие на ЕС относно сигурността на кабелите“, се подчертава значението на гарантирането на сигурни доставки на резервни кабелни части и натрупването на запаси от основни материали и оборудване;

Р. като има предвид, че прекъсването на електроенергийната система на Иберийския полуостров и части от Франция на 28 април 2025 г. показа, наред с другото, колко е важно да се повиши устойчивостта на енергийната мрежа, като се гарантира, че тя е добре поддържана, защитена и балансирана по всяко време, включително чрез гъвкави системни услуги и подобрени трансгранични междусистемни връзки, за да се даде възможност за гъвкаво възстановяване в случай на повреда на системата;

С. като има предвид, че системните оператори на национално и регионално равнище носят важни отговорности, особено в областта на сигурността на енергийните доставки; като има предвид, че всички задачи от регулаторен характер следва да се изпълняват от регулаторни агенции, действащи в обществен интерес; като има предвид обаче, че наред с тези отговорности засилената роля на регулаторите и ACER в процесите на планиране може да допринесе за преодоляване на недостатъците, като например текущото 10-годишно планиране на мрежата на ENTSO-E за електроенергия (TYNDP), както е посочено в мониторинговия доклад за мрежата; като има предвид, че макар да признава отговорностите на операторите на преносни системи при изготвянето на тези сценарии, ранното участие на ACER в процеса на изготвяне би могло да спомогне да се гарантира, че насоките за изготвяне на сценариите се следват в съответствие с Регламента за TEN-E;

Т. като има предвид, че развитието на междусистемните връзки ще допринесе за по-нататъшното интегриране на пазара на електроенергия в ЕС, което не само ще увеличи гъвкавостта и устойчивостта на системата, но и ще доведе до икономии от мащаба при производството на електроенергия от възобновяеми източници;

У. като има предвид, че работната сила в областта на енергетиката ще трябва да се увеличи с 50%, за да се внедрят необходимите

технологии за възобновяема енергия, мрежа и енергийна ефективност[1];

Ф. като има предвид, че малките и средните предприятия (МСП) са гръбнакът на икономиката, предприемачеството и иновациите в ЕС, като обхващат 99 % от предприятията, осигуряват работни места за над 85 милиона граждани на ЕС и генерират над 58 % от БВП на ЕС;

Х. като има предвид, че увеличаването на децентрализираното производство на електроенергия и оптимизацията на потреблението са важни за намаляване на зависимостта от централизирано производство, което може лесно да бъде обект на физически заплахи или киберзаплахи, или компрометирано от свързани с климата събития;

1. призовава държавите членки изцяло да проучат, оптимизират, модернизират и разширят своя капацитет на електроенергийната мрежа, включително преноса и разпределението; счита, че електроенергийните мрежи са основният елемент в прехода на ЕС към конкурентоспособна икономика с нулеви нетни емисии до 2050 г., която може да се справи с големия брой променливи технологии за енергия от възобновяеми източници и/или с променящите се източници на търсене, предизвикани от повишеното равнище на електрификация и напредъка на цифровите технологии; отбелязва прерогативите на държавите членки да определят своя собствен енергиен микс;

2. призовава Комисията, държавите членки, ACER, ООРСЕС[2] и ENTSO-E[3] незабавно да изпълнят действията по плана за действие на ЕС за мрежата, плана за действие за достъпна енергия, реформата на структурата на пазара на електроенергия на ЕС и Директивата за енергията от възобновяеми източници;

3. отбелязва, че завършването на интеграцията на енергийния пазар на ЕС ще доведе до икономии на до 40 млрд. евро годишно,

---

1 Съобщение на Комисията от 5 март 2025 г., озаглавено „Съюз на уменията“ (COM(2025)0090).

2 ООРСЕС в ЕС е технически експертен орган и сдружение на операторите на разпределителни системи (ОРС), упълномощен от Регламента за пазара на електроенергия ((ЕС) 2019/943) да насърчава функционирането на пазара на електроенергия и да улеснява енергийния преход.

3 Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ENTSO-E) е асоциацията за сътрудничество между европейските оператори на преносни системи (ОПС).

а увеличението на трансграничната търговия с електроенергия с 50% може да повиши годишния БВП на ЕС с 0,1%[1];

Значение на електроенергийните мрежи за европейския енергиен преход

4. приветства съобщението на Комисията относно мрежите[2]; подчертава очакваното увеличение на потреблението на електроенергия с 60% до 2030 г., нарастващата необходимост от интегриране в мрежата на голям дял различни производства на електроенергия от възобновяеми източници и необходимостта мрежите да се адаптират към по-децентрализирана, цифровизирана и гъвкава електроенергийна система, включително оптимизирането на операциите на системата и пълноценно използване на осигуряващи гъвкавост местни ресурси, реакция на потреблението и решения за съхранение на енергия, които да допълват пазарите на едро и да повишават устойчивостта на електроенергийната мрежа, което ще доведе до допълнителен трансграничен капацитет от 23 GW до 2025 г. и още 64 GW капацитет до 2030 г.; отбелязва, че над 40 % от разпределителните мрежи на Съюза са на възраст над 40 години и трябва да бъдат актуализирани[3];

5. отново заявява, че до 2030 г. Съюзът трябва да инвестира около 375—425 млрд. евро в разпределителни мрежи и общо 584 млрд. евро в електропреносни и електроразпределителни мрежи[4], включително трансгранични междусистемни връзки и адаптирането на разпределителните мрежи към енергийния преход;

6. отбелязва със загриженост, че през 2023 г. разходите за управление на претоварването на електропреносната мрежа в ЕС са възлизали на 4,2 млрд. евро[5] и продължават да нарастват, както и че съкращаването е пречка за увеличаване на дела на

---

1 Международен валутен фонд (МВФ), Информационна бележка на службите на МВФ относно интеграцията на енергийния пазар в ЕС, 16 януари 2025 г., включена в информационната бележка на Съвета от 17 януари 2025 г. относно интеграцията на енергийния пазар в ЕС: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5438-2025-INIT/en/pdf.

2 Съобщение на Комисията от 28 ноември 2023 г., озаглавено „Мрежите, липсващото звено — План за действие на ЕС за мрежите“ (COM(2023)0757).

3 Пак там.

4 Пак там.

5 ACER, Доклад относно наблюдението на пазара за 2024 г., ‘Transmission capacities for cross-zonal trade of electricity and congestion management in the EU’ (Преносна способност в подкрепа на междузоновата търговия на електроенергия и управление на претоварването в ЕС), 3 юли 2024 г.

възобновяемите енергийни източници; отбелязва, че тази цифра не включва електроразпределителната мрежа; подчертава, че през 2023 г. почти 30 TWh електроенергия от възобновяеми източници бяха съкратени в няколко държави членки поради недостатъчен капацитет на електроенергийната мрежа; отбелязва също така рязкото увеличение на годишните часове на отрицателни цени на електроенергията, които от 154 през 2018 г. са нараснали до 1031 през септември 2024 г.[1], което до голяма степен се дължи на претоварването на електроенергийната мрежа по границите и на липсата на достатъчно съхранение, гъвкавост и отговор на търсенето на пазара на електричество с цел времево напасване между променливите доставки на електричество от възобновяеми източници и търсенето на електричество; подчертава, че предприемането на мерки по отношение на тези въпроси би могло да спомогне за поемане на свръхпредлагането, като по този начин се увеличи максимално използването на съществуващата мрежова инфраструктура, но че съществуващите пазарни и регулаторни рамки често не осигуряват подходящи стимули за постигането на тази цел;

7. подчертава, че неспособността за модернизация и разширяване на електроенергийната ни мрежа, наред с бързото внедряване на големите количества енергия от възобновяеми източници с променлив характер, необходими за постигане на нейните цели, доведе и ще продължи да води до голямо намаляване на диспечирането (инструкции за намаляване на продукцията); счита, че намаляването на диспечирането на възобновяеми енергийни източници, причинено от претоварването на електроенергийната мрежа и съкращаването, представлява неприемливо разхищение на електроенергия от възобновяеми източници с висока стойност и на парични средства; призовава Комисията да изготви като част от предстоящия пакет от мерки за европейски мрежи стратегия на ЕС за значително намаляване на намаленото диспечиране на електроенергия от възобновяеми източници;

8. подчертава ролята на интелигентните мрежи за подобряване на управлението на претоварването и оптимизиране на разпределението на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници; подчертава техния принос за гъвкавостта на мрежата чрез интегриране на цифрови инструменти, които улесняват реакцията на търсенето и колективното собствено потребление; подчертава, че по-доброто управление на мрежите

---

[1] Доклад на ACER за наблюдение на пазара за 2024 г., ‘Key developments in EU electricity wholesale markets’ (Ключови развития на пазарите за търговия на едро с електроенергия в ЕС), 20 март 2024 г.

повишава енергийната устойчивост, намалява съкращенията и осигурява доставките по време на пиково потребление;

9. подчертава, че инфраструктурата на електроенергийната мрежа е приоритет за постигането на стратегическата автономност на ЕС и на неговите цели в областта на климата и енергетиката; отбелязва ангажимента на Пакта за чиста промишленост за електрификация с ключов показател за ефективност на 32 % електрификация в цялата икономика до 2030 г., което би наложило значително и непрекъснато актуализиране и внедряване на мрежите; изразява съжаление, че закъсненията в отговора на искания за свързване към мрежите водят до по-бавен темп на електрификация, дори в държавите членки, в които производството от възобновяеми източници бързо се увеличава;

10. подчертава по-специално решаващата роля, която енергийните общности могат да играят в подкрепа на местните икономики; изразява съжаление, че енергийните общности и по-малките оператори са изправени пред непропорционални пречки пред достъпа до мрежата и финансирането на мрежата поради регулаторни пречки и ограничения на ресурсите; поради това призовава държавите членки, които изостават в това отношение, да приложат изцяло пакета за чиста енергия, разпоредбите на „Подготвени за цел 55“ и Директивата за енергията от възобновяеми източници, които дават възможност на гражданите, общините, МСП и дружествата да участват активно на пазара на електроенергия, по-специално чрез разработване на благоприятни рамки за общностите за енергия от възобновяеми източници и насърчаване на схеми за споделяне на енергия; призовава свързаното с мрежата финансиране на равнището на ЕС и на национално равнище да отчита специфичните нужди на проектите, насърчавани от енергийните общности;

Регулаторно положение и предизвикателства

11. изразява убеждение, че регулаторната стабилност е ключово условие за отключване на частни инвестиции в електрическата мрежа и когато е възможно за позволяване на достъпна електрификация на икономиката на ЕС и отново заявява необходимостта от прилагане на вече приетото законодателство, преди да се оценяват потенциални нови прегледи;

12. подчертава, че интегрираното планиране на електроенергийната мрежа в различните сектори на местно, регионално, национално и европейско равнище ще доведе до повишаване на ефективността на системата и намаляване на разходите; поради това призовава Комисията и държавите членки да работят за интегрирано планиране и да гарантират, че плановете за развитие на електроенергийната мрежа са приведени в съответствие с националните планове в областта на енергетиката

и климата (НПЕК) за периода 2021—2030 г. за всички нива на напрежение; отбелязва, че една укрепена рамка за управление би спомогнала за осигуряване на съгласуваност между плановете за развитие на мрежата и целите на политиката на национално и европейско равнище; признава, че докато от държавите членки се изисква да докладват чрез НПЕК за своя принос за постигането на целите на ЕС, понастоящем липсва еквивалентно задължение за системно докладване от страна на ОПС на равнището на ЕС;

13. подчертава, че Регламентът за TEN-E, проектите от общ интерес (ПОИ) и проектите от взаимен интерес (ПВИ) са мощни инструменти за развитието на трансграничната енергийна инфраструктура на Съюза; изразява съжаление относно недостатъците в настоящия TYNDP за европейската електроенергийна инфраструктура, което води до инвестиционни интереси, които не отговарят на трансграничните нужди[1], и че планирането на електроенергийната мрежа не подкрепя в пълна степен трансграничните и междусекторните икономии[2]; освен това изразява съжаление относно закъсненията по отношение на завършването на ПОИ; настоятелно призовава Комисията да въведе по-координирано, дългосрочно междусекторно планиране, за да се постигнат съответните икономии и ползи в целия ЕС; подчертава, че такова координирано планиране би могло да осигури по-добра информация за поделянето на разходите за инфраструктура между държавите членки; отбелязва, че въпреки че Регламентът за TEN-E дава възможност на проектите за интелигентни електроенергийни мрежи да получат статут на ПОИ, дори ако такива проекти не преминават физическа граница, списъкът на ПОИ през 2023 г. включва само пет такива проекта; поради това изразява твърдо убеждение, че процесът на ПОИ трябва да бъде опростен, засилен и рационализиран с цел повече яснота и прозрачност; призовава държавите членки да изпълнят изцяло ПОИ; призовава Комисията спешно да предложи целенасочено преразглеждане на Регламента за TEN-E, (1) за да се въведе стабилен процес на планиране, който съчетава отговорностите на операторите на системи със засилена роля за ACER, като ACER получи право да изисква изменения на сценариите и TYNDP, (2) за да се гарантира, че сценариите са изготвени в съответствие с програмата за декарбонизация и да се даде възможност за по-лесен достъп за проекти за интелигентни електроенергийни мрежи, и (3) за да се въведе опростен процес на кандидатстване

---

1 ACER, Доклад относно наблюдението на пазара за 2024 г., ‘Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system’ (Развитие на електроенергийната инфраструктура в подкрепа на конкурентоспособна и устойчива енергийна система), 16 декември 2024 г., стр. 17.

2 Пак там.

за малките и средните оператори на разпределителни системи (ОРС);

14. подчертава, че планирането на мрежата е дългосрочен процес, тясно свързан със стабилността на инвестициите; следователно предлага удължаване на времевата рамка за плановете за развитие на мрежата до 20 години; подчертава, че инвестициите в електроенергийната мрежа са спешно необходими съгласно програмата на ЕС за конкурентоспособност и не следва да бъдат забавяни;

15. освен това отбелязва, че ЕС ще продължи да поддържа силни връзки в областта на електроенергията със съседните си държави, и поради това счита, че Комисията следва да засили това сътрудничество със съседните държави чрез ПВИ с държави извън ЕС, както е предвидено в Регламента за TEN-E;

16. категорично подчертава, че МСЕ — Е се доказа като ключов инструмент за съфинансиране на трансграничната енергийна инфраструктура, и настоява за продължаването му; приветства включването на проекти за електрически мрежи в морето в последното отпускане на безвъзмездни средства от Комисията по МСЕ — Е;

17. счита, че липсата на подробни, надеждни и съпоставими данни относно планирането на националните и европейските мрежи е пречка пред по-ефективните мрежи; поради това призовава държавите членки да приложат изцяло съответната разпоредба на Директивата за електроенергията[1], по-специално член 32, и да насърчават по-малките оператори на разпределителни системи да прилагат разпоредбите на този член;

18. приветства доклада на ООРСЕС относно добрите практики във връзка с плановете за развитие на разпределителната мрежа[2], в който държавите членки се призовават да включат анализи на разходите и ползите в своите планове за развитие на разпределителните мрежи, за да се оценят възможностите за инвестиции; настоятелно призовава Комисията да разработи насоки въз основа на този доклад, в сътрудничество с ООРСЕС, да хармонизира и увеличи прозрачността на националното планиране на развитието на разпределителните мрежи, да публикува европейски преглед на плановете за развитие на

---

1 Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj).

2 ООРСЕС, ‘DSO Entity’s identified good practices on Distribution Network Development Plans’ (Определени добри практики на ООРСЕС по отношение на плановете за развитие на разпределителната мрежа), 1 юли 2024 г.

разпределителната мрежа и да изиска от всички оператори на преносни и разпределителни мрежи да предоставят на енергийните регулатори необходимите данни относно тяхната настояща и бъдеща информация за капацитета за хостинг на мрежата и планирането на мрежата, за да се даде възможност на енергийните регулатори надлежно да контролират планирането на мрежата; призовава държавите членки да приложат член 31, параграф 3 от Директива (ЕС) 2024/1711, който изисква от операторите на мрежи да публикуват информация относно наличния капацитет в тяхната област на дейност, за да се гарантира прозрачност и да се даде възможност на заинтересованите страни да вземат информирани инвестиционни решения; призовава Комисията да разработи централизирано онлайн хранилище за всички планове за предаване на данни и планове за развитие на селските райони;

19. подчертава значителния риск, породен от съкращаването за жизнеспособността на инвестициите в енергия от възобновяеми източници, особено като се има предвид, че много държави членки не успяват да компенсират участниците на пазара във връзка със съкратените обеми на електрическа енергия въпреки изискванията в член 12 и член 13 на Регламент (ЕС) 2019/943; изразява съжаление относно липсата на прозрачност, наличност и детайлност на данните относно съкратените обеми енергия от възобновяеми източници и разходите за управление на претоварването;

20. подчертава значението на въвеждането на ясни показатели за измерване на това, дали ЕС е на път да осигури разширяването и укрепването на мрежата, необходими за постигане на целите му за 2050 г.; отбелязва, че тези показатели биха могли да включват намаляване на ограничаването на енергията от възобновяеми източници, по-ниски разходи за развитие на мрежата в сравнение с количеството на доставения капацитет, увеличаване на ефективното използване на съществуващата инфраструктура, намаляване на загубите и по-нисък интензитет на суровините;

21. отбелязва работата, извършена от Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ENTSO-E) и Организацията на операторите на разпределителни системи в ЕС (OOPCEC) по отношение на хармонизираните определения на наличния капацитет за хостинг на мрежата за системните оператори и за установяване на общ за целия Съюз преглед в тази област; счита, че националните регулаторни органи (НРО) биха могли да се възползват от ясни законодателни разпоредби относно начина, по който държавите членки могат да дадат приоритет на мрежовите връзки, така че да се откажат от принципа „пръв пристигнал — пръв обслужен“; поради това изисква от Комисията да измени член 6 от Директива (ЕС) 2019/944 относно вътрешния пазар на електроенергия като част

от прегледа на изпълнението, който Комисията трябва да завърши до 31 декември 2025 г., и впоследствие да въведе прозрачни критерии за приоритетно свързване, които да бъдат избрани и допълнително определени от държавите членки за (1) свързване към електроенергийната мрежа, като качество и зрялост на проекта, равнище на ангажираност, принос за декарбонизацията, социална стойност и (2) свързване на потребителите, като например качество и зрялост на проекта, равнище на ангажимент, принос за декарбонизацията, обществен интерес или неговата стратегическа и/или социална стойност, както и оптимизиране на мрежата; призовава НРО и държавите членки да предоставят ясни правила относно приоритизирането съгласно техните местни и национални особености, които да позволят изоставянето на подхода „пръв пристигнал — пръв обслужен“ чрез премахване на стимулите за заявки за свързване, които не са подкрепени от солиден проект, които са спекулативни или когато изпълнителят на проекта не може да покаже достатъчна ангажираност с осъществяването на даден проект;

22. подчертава, че подобрените трансгранични междусистемни връзки предлагат значителен потенциал за икономии на разходи на системно равнище, като годишното намаление на разходите за производство се оценява на 9 млрд. евро до 2040 г., а необходимите годишни инвестиции в трансгранична инфраструктура и капацитет за съхранение възлизат на 6 млрд. евро;

23. изразява съжаление, че някои държави членки не са постигнали целта за 10% междусистемна свързаност до 2020 г., и настоятелно ги призовава да се стремят да постигнат настоящата цел от 15% междусистемна свързаност за 2030 г., както е посочено в Регламент (ЕС) 2018/1999, тъй като капацитетът за междусистемна свързаност е от решаващо значение за функционирането на вътрешния електроенергиен пазар на Съюза, като води до значими икономии на разходи на системно равнище и намаляване на генерирането на разходи с 9 млрд. евро годишно до 2040 г.[1]; изразява съжаление, че 32 GW трансграничен капацитет, необходим до 2030 г., остава неразрешен[2]; изразява съжаление относно закъсненията и несигурността по отношение на няколко проекта за

---

1 ACER, Доклад относно наблюдението на пазара за 2024 г., ‘Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system’ (Развитие на електроенергийната инфраструктура в подкрепа на конкурентоспособна и устойчива енергийна система), 16 декември 2024 г.

2 Съобщение на Комисията от 28 ноември 2023 г., озаглавено „Мрежите, липсващото звено — План за действие на ЕС за мрежите“ (COM(2023)0757).

междусистемни връзки; поради това призовава Комисията да предложи, най-късно до юни 2026 г., обвързваща цел за междусистемна свързаност за 2036 г. въз основа на оценка на потребностите; подчертава необходимостта от сътрудничество с държави членки, които не са домакини, и от участие на ЕС и съседните му държави в преговорите, за да се гарантира финализирането на проектите;

24. подчертава необходимостта от ускоряване на процедурите за издаване на разрешения за електроенергийна инфраструктура; подчертава, че разширяването на мрежата не следва да бъде забавяно поради продължителни процедури за издаване на разрешения или прекомерни изисквания за докладване; поради това приветства положителния напредък, постигнат по отношение на разпоредбите, приети при последното преразглеждане на Директивата за енергията от възобновяеми източници, по-специално член 16е от нея, и Регламента с извънреден характер относно издаването на разрешения[1] за ускоряване, рационализиране и опростяване на процедурите за издаване на разрешения за проекти за мрежи и енергия от възобновяеми източници, по-специално принципа на първостепенния обществен интерес за проекти за електроенергийни мрежи; отбелязва обаче, че някои от държавите членки не са отбелязали съществено подобрение в сроковете за издаване на разрешения за проекти, въпреки амбициозните рамки, определени на равнището на ЕС; поради това настоятелно призовава държавите членки да приложат тези мерки незабавно и призовава Комисията да следи отблизо прилагането на Директивата за енергията от възобновяеми източници и редовно да оценява дали преразгледаните разпоредби за издаване на разрешения са достатъчни за постигане на целите на ЕС; освен това призовава Комисията да определи насоки за държавите членки да включат принцип на мълчаливо одобрение в своите национални системи за планиране, както е описано в член 16а от Директивата за енергията от възобновяеми източници; подчертава, че укрепването на административния капацитет, включително чрез подходящ персонал на органите за планиране и издаване на разрешения, ще ускори процедурите за издаване на разрешения;

25. насърчава държавите членки да изготвят планове за определяне на специални инфраструктурни зони за проекти за мрежи, както е посочено в член 15д на Директивата за енергията от възобновяеми източници; подчертава, че подобни планове са от съществено значение за отчитане на местните особености и

---

[1] Регламент (ЕС) 2022/2577 на Съвета от 22 декември 2022 г. за определяне на рамка за ускоряване на внедряването на енергия от възобновяеми източници (ОВ L 335, 29.12.2022 г., стр. 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2577/oj).

гарантиране на зачитане на защитените територии; подчертава, че тези планове следва да бъдат тясно координирани с определянето на области за ускоряване на възобновяемите енергийни източници, за да се гарантира рационализиран, ефективен и интегриран подход към развитието на енергийната инфраструктура;

26. отбелязва, че често документите трябва да бъдат представяни на хартиен носител; призовава държавите членки да увеличат цифровизацията на тези процеси с цел ускоряване на процедурите по издаване на разрешения; призовава Комисията и държавите членки да преразгледат цялото законодателство на ЕС, свързано с издаването на разрешителни, като например Директивата за оценка на въздействието върху околната среда[1], с оглед въвеждане на задължителни цифрови изисквания за кандидатстване, подаване и обработка;

27. подчертава значението на общественото приемане и обществената ангажираност при разработването на нови проекти за мрежи и призовава Комисията да разработи набор от най-добри практики, които да бъдат споделени между държавите членки в това отношение; подчертава решаващото значение на ефективната комуникация с гражданите и общностите по отношение на проектите за електроенергийни мрежи и укрепването им; отбелязва, че подкрепата на местно равнище може да спомогне за ускоряване на предоставянето на критична инфраструктура и по този начин да постигне целите на национално равнище и на равнището на ЕС; настоятелно призовава за бързо прилагане на Пакта на ЕС за ангажираност с електроенергийния сектор и координация с националните подписали страни (ОПС, ОРС, НРО), за да се гарантира ранно, съдържателно и редовно участие на обществеността в проекти за електроенергийни мрежи;

28. призовава за свикването на група TAIEX[2] за издаване на разрешения в рамките на предстоящия пакет за европейските мрежи, за да се подкрепят държавите членки при преодоляването на административни пречки, засилване на регулаторния капацитет и ускоряване на одобренията на проекти

---

1 Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда (ОВ L 26, 28.1.2012 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/92/oj).

2 TAIEX е инструментът за техническа помощ и обмен на информация на Комисията. Той подкрепя публичните администрации по отношение на транспонирането, прилагането и изпълнението на законодателството на ЕС, както и улеснява споделянето на най-добрите практики на ЕС.

чрез споделяне на най-добри практики и трансгранична координация;

29. приветства инициативите, обявени в рамките на плана за действие за енергия на достъпни цени; препоръчва Комисията да разшири „тристранния договор за достъпна енергия за европейската промишленост“ до по-малките производители на енергия, включително енергийни общности, МСП и предприятия, които се възползват от гъвкавостта и реакцията на потреблението, и да свърже резултата от тези структури за сътрудничество с процесите на планиране на мрежите на национално и европейско равнище, за да оптимизира планирането, инвестициите и използването на мрежата от самото начало;

30. подчертава необходимостта от извършване на подобрения в рамката за обществени поръчки за справяне с предизвикателствата пред операторите на мрежи по отношение на веригите за доставки; поради това приветства съобщението на Комисията относно Пакта за чиста промишленост и обявеното от Комисията предстоящо преразглеждане на директивите за обществените поръчки[1]; подчертава потенциала на обществените поръчки за продължаващото развитие на силна верига на ЕС за доставки на оборудване, софтуер и услуги за електроенергийната мрежа; насърчава Комисията да поощрява издръжливостта, устойчивостта и сигурността при процедурите по възлагане на обществени поръчки на оператори на мрежи; застъпва се за по-голяма съгласуваност между регламентите на ЕС в областта на обществените поръчки; призовава Комисията да адаптира правилата на ЕС относно обществените поръчки с оглед хармонизиране и опростяване на функционалните тръжни спецификации с цел увеличаване на производствения капацитет на мрежовите компоненти;

31. счита, че е необходима адекватна стандартизация и общи технически спецификации, за да се постигнат икономии от мащаба и да се ускори технологичното развитие; освен това счита, че е от съществено значение да се гарантира правилното равнище на стандартизация, така че да не се намалява капацитетът на производителите за иновации;

32. отново изтъква необходимостта да се обмислят нови бизнес модели между производителите на оборудване и операторите, като например дългосрочни рамкови споразумения, които насърчават преминаването от еднократни „проекти за мрежи“

---

[1] Директива 2014/24/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. за обществените поръчки и за отмяна на Директива 2004/18/ЕО (ОВ L 94, 28.3.2014 г., стр. 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

към устойчиви и структурирани „програми за мрежи“, които водят до по-предвидимо планиране за производителите на мрежови технологии; призовава за рационализиране на тръжните процедури за предоставяне на мрежово оборудване и услуги;

33. подчертава, че предстоящото преразглеждане на директивите за обществените поръчки ще позволи включването на критерии за устойчивост, издръжливост и европейска преференция в процесите на ЕС за възлагане на обществени поръчки за стратегически сектори в съответствие с разпоредбите, посочени в член 25 от Регламент (ЕС) 2024/1735[1]; призовава мрежите и свързаните технологии да бъдат изрично признати като стратегически сектори, за да се гарантира тяхната допустимост съгласно преразгледаната рамка; подчертава, че укрепването на европейските преференции при процедурите на обществените поръчки е от съществено значение за намаляване на зависимостта на ЕС от доставчици извън ЕС, повишаване на сигурността на веригата за доставки и насърчаване на устойчива промишлена база на ЕС, способна да поддържа енергийния преход; приветства въвеждането от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) на „пакет за производство на мрежи“ в подкрепа на европейската верига на доставки с най-малко 1,5 милиарда евро насрещни гаранции за производителите на мрежови компоненти; призовава за разработване на допълнителни подобни финансови инструменти, за да се осигури дългосрочна сигурност на инвестициите и да се ускори увеличаването на европейския производствен капацитет;

Финансиране

34. отбелязва, че през последните пет години глобалните инвестиции в енергиен капацитет са се увеличили с близо 40%, докато инвестициите в мрежова инфраструктура изостават; отбелязва, че оценките на инвестициите, които ЕС ще трябва да направи в своята мрежа за периода 2025—2050 г., варират от 1950 милиарда евро до 2600 милиарда евро[2];

---

1 Регламент (ЕС) 2024/1735 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за създаване на рамка от мерки за укрепване на европейската екосистема за производство в областта на технологиите за нулеви нетни емисии и за изменение на Регламент (ЕС) 2018/1724 (ОВ L, 2024/1735, 28.6.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj).

2 ACER, Доклад относно наблюдението на пазара за 2024 г., ‘Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system’ (Развитие на електроенергийната инфраструктура в подкрепа на конкурентоспособна и устойчива енергийна система), 16 декември 2024 г., стр. 30.

35. отбелязва със загриженост, че бюджетът, отпуснат в рамките на МСЕ — Е, е недостатъчен за ускоряване на всички категории от общ и взаимен интерес; отбелязва, че с бюджет от 5,84 милиарда евро за периода 2021—2027 г. програмата има ограничен капацитет и може да изпита трудности да отговори на инвестиционните нужди; призовава Комисията и държавите членки да увеличат значително пакета за МСЕ — Е и процента на средствата по МСЕ — Е, предназначени за електроенергийната инфраструктура като отделен подходящ ресурс, когато предлагат следващата многогодишна финансова рамка (МФР), и да гарантират, че проектите както на равнище разпределение, така и на равнище пренос с добавена стойност за ЕС, отговарят на условията за отпускане на бюджет по МСЕ — Е; насърчава Комисията да проучи допълнително възможностите за съфинансиране между МСЕ — Е и механизма за финансиране на енергията от възобновяеми източници;

36. заявява, че финансирането от ЕС се разпределя предимно за преносни мрежи с относително незначителни отредени средства за разпределителни мрежи, въпреки значителната им роля в енергийния преход на ЕС, което се доказва от факта, че между 2014 г. и 2020 г. по линия на МСЕ — Е са финансирани проекти на стойност около 5,3 милиарда евро, от които около 1,7 милиарда евро са предназначени за преносни мрежи, а 237 милиона евро — за интелигентни разпределителни мрежи; отбелязва, че последният списък с ПОИ съдържа само пет проекта за интелигентна електроенергия;

37. изразява дълбоко съжаление, че въпреки че по принцип регионалните фондове като Кохезионният фонд, Европейският фонд за регионално развитие или Механизмът за възстановяване и устойчивост предвиждат инвестиции в електроенергийната мрежа, те на практика не се използват в достатъчна степен за проекти за електроенергийни мрежи; изразява съжаление също така, че критериите за оценка, прилагани при оценката на проектите, представени в отговор на поканите за представяне на предложения по линия на Фонда за иновации на ЕС, възпрепятстват финансирането за демонстрация и производство на мрежови технологии; призовава Комисията и държавите членки да гарантират, че пропорционален размер от това финансиране се изразходва и за инвестиции в електроенергийната мрежа;

38. призовава държавите членки да опростят достъпа до управлявани от държавите членки фондове на ЕС за операторите на мрежи, например чрез създаването на обслужване на едно гише в онези държави членки, в които голям дял от операторите на разпределителни системи са с малки или средни размери;

39. призовава Комисията да предложи специален инструмент за финансиране, като например инструмент, основан на приходите от основана на пазара схема за намаляване на емисиите, за да се даде възможност на държавите членки да подкрепят децентрализирани и иновативни проекти за мрежи с ясна добавена стойност за ЕС, включително по-малки проекти, като се гарантира ефективното му използване от държавите членки за тези цели;

40. подчертава необходимостта от регулаторни рамки за привличане на частни инвестиции и осигуряване на отразяващи разходите тарифи в допълнение към механизмите за публично финансиране;

41. изразява убеждение, че инвестициите с предвидено увеличено натоварване в бъдещи периоди и ориентираните към бъдещето инвестиции ще спомогнат за преодоляване на затрудненията в електроенергийната мрежа и за предотвратяване на съкращаването; посочва, че в Регламента за EMD се определят регулаторни елементи за инвестиции с предвидено увеличено натоварване в бъдещи периоди, но липсва хармонизирано определение и прилагане в целия Съюз; призовава държавите членки бързо да приложат посочените по-горе разпоредби на Регламента за EMD и да премахнат националните правни пречки, НРО да премахнат пречките по отношение на регулаторните стимули и възпиращите фактори, а Комисията спешно да предостави насоки относно одобряването на инвестиции с предвидено увеличено натоварване в бъдещи периоди, както беше обявено в нейния план за действие за мрежите[1]; счита, че по-нататъшно хармонизиране в това отношение може да е от полза; призовава за подробни анализи на разходите и ползите и основано на сценарии планиране, за да се оцени вероятността от бъдещо използване, като препоръчва двуетапна процедура за одобрение на проекти с по-високо равнище на риск, като първо се одобрят по-малки бюджети за проучвания или планиране, като впоследствие се дава одобрение за по-скъпите етапи, така че да се намали рискът от блокирани активи;

42. признава, че инвестициите в мрежата от капиталовите пазари могат да бъдат стимулирани чрез осигуряване на пазарно ориентирани условия, като например подходящи проценти на възвръщаемост и стабилна регулаторна рамка; подчертава, че ЕС и държавите членки следва да насърчават частните инвестиции, като предоставят инструменти за намаляване на риска или гаранции от държавите членки; призовава Комисията и ЕИБ да

---

1 Съобщение на Комисията от 28 ноември 2023 г., озаглавено „Мрежите, липсващото звено — План за действие на ЕС за мрежите“ (COM(2023)0757).

продължат да укрепват инициативите и инструментите за финансиране и намаляване на риска, като например насрещните гаранции, за да подкрепят допълнителното разширяване и модернизиране на достъпни цени за операторите на системи; подчертава уместността да се гарантира, че електрическата мрежа на ЕС се финансира и следователно се притежава от публичен и частен капитал само от участници от ЕС или предварително проверени инвеститори извън ЕС с оглед на критичността на инфраструктурата;

43. подчертава, че въпреки че инвестиционните решения следва да се ръководят от ефективността, включително енергийната и разходната ефективност, инвестициите не следва да се съсредоточават само върху капиталовите разходи, и че инвестициите за оптимизиране, обновяване и модернизиране на съществуващата инфраструктура следва също да се разглеждат; поради това приветства член 18 от Регламента за EMD, в който се призовава към това, тарифните методологии да отчитат в еднаква степен капиталовите и оперативните разходи и да се възнаграждават операторите за повишаване на ефективността при експлоатацията и развитието на техните мрежи, включително чрез енергийна ефективност, гъвкавост и цифровизация; призовава Комисията и държавите членки да прилагат изцяло неговите разпоредби и да се съсредоточат върху осигуряването на справедливо и своевременно компенсиране на понесените от системните оператори разходи;

44. отбелязва, че електрификацията на икономиката на ЕС, когато това е технически и икономически осъществимо, би спомогнала за намаляване на мрежовите тарифи чрез разпределяне на разходите сред по-широк кръг потребители; поради това подчертава, че е важно да се гарантира, че развитието на бъдещата мрежа е в пълно съответствие с прогнозите за търсенето, обусловени от увеличаването на равнището на електрификация; изразява загриженост във връзка с прогнозите на експертите за увеличение на мрежовите тарифи от около 50% до 100% до 2050 г.[1]; поради това подчертава необходимостта от инструменти и стимули, които подкрепят операторите на мрежи при ефективното управление на наличния капацитет на мрежата, включително чрез възлагане на обществени поръчки за услуги за гъвкавост, с оглед намаляване на непосредствените нужди от инвестиции в мрежата; подчертава, че гъвкавите споразумения за свързване, гъвкавите мрежови тарифи и гъвкавостта на местните пазари допринасят за ефективността на мрежата;

---

1 ACER, Доклад относно наблюдението на пазара за 2024 г., ‘Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system’ (Развитие на електроенергийната инфраструктура в подкрепа на конкурентоспособна и устойчива енергийна система), цитиран по-горе.

приканва НРО да насърчават тези гъвкави тарифи, които позволяват на потребителите лесно да реагират на ценовите сигнали, като същевременно предпазват уязвимите домакинства и предприятията от пикове на цените; призовава Комисията и държавите членки да се заемат активно с преодоляването на затрудненията в тарифите, таксите за свързване и нормативната уредба, за да се улеснят трансграничните инвестиции и инвестициите в хибридни мрежи в морето;

45. призовава държавите членки да приложат съответната правна рамка на ЕС за отключване на гъвкавостта от страна на търсенето чрез ускоряване на въвеждането на интелигентни измервателни уреди, осигуряване на достъп до данни от всички измервателни устройства и гарантиране на ефективни ценови сигнали, за да се позволи на промишлеността и домакинствата да оптимизират потреблението си и да намалят сметките си за електроенергия, като същевременно спомогнат за намаляване на оперативните разходи и необходимостта от допълнителни инвестиции в мрежата;

46. подчертава, че облекчаването на мрежовите тарифи и някои такси, което би могло да има ефект на намаление на високите цени на електроенергията, както се предлага в Плана за действие за достъпна енергия, трябва да бъде придружено от план за заместване на източниците за средствата, необходими за инвестиции в мрежите с алтернативи, за да се избегне недостиг на инвестиции в мрежите в бъдеще;

47. подчертава значението на свеждането до минимум на допълнителните разходи за сметките на потребителите, произтичащи от инвестициите, необходими за осигуряване на модернизацията и разширяването на мрежата, които са нужни за постигане на целите на ЕС в областта на климата и конкурентоспособността; отправя искане към Комисията да работи с държавите членки за разработване на координиран набор от най-добри практики за инвестиции и справедлив състав на мрежовите тарифи, като се поставя силен акцент върху повишаването на прозрачността и премахването на несвързаните с енергията такси от тарифите;

48. посочва, че преносната инфраструктура и наличието на междузонов капацитет са от жизненоважно значение за един интегриран пазар и за обмена на енергия от възобновяеми източници с ниски пределни разходи, като същевременно се зачита системната сигурност; отбелязва, че Регламентът за EMD определя цел от минимум 70% от наличния капацитет за междузонова търговия до 2025 г., но държавите членки са далеч от постигането ѝ; поради това настоятелно призовава държавите членки и техните ОПС да повишат усилията си за максимално увеличаване на възможностите за междузонова търговия, за да

се осигурят ефективен вътрешен пазар на електроенергия, подходящи инвестиционни решения и интегриране на възобновяеми енергийни източници; изразява съжаление, че постигането на тази цел често е водило до разходи за повторно диспечиране; отбелязва, че съществуващите механизми за поделяне на разходите, като например трансграничното разпределение на разходите (CBCA), компенсацията между операторите на преносни системи (ОПС) и споделянето на разходите за повторно диспечиране, са ограничени и трудни за прилагане, което не насърчава трансграничните инвестиции, като например мрежите в морето; призовава Комисията да направи цялостен преглед и да подобри тези механизми, за да гарантира, че те отразяват споделените ползи от инфраструктурата и са насочени към разнообразието на потоците на електроенергия, независимо дали са вътрешни или трансгранични, включвайки справедлив и балансиран механизъм за разпределяне на разходите и ползите за трансгранични инфраструктурни проекти, който да се основава на обективни критерии;;

49. отбелязва доклада от април 2025 г. на Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ENTSO-E) относно потенциалните алтернативни конфигурации на тръжните зони въз основа на симулации на пределно ценообразуване за местоположението, предоставени от операторите на преносни системи;

Технологии за подобряване на мрежата, цифровизация, иновативни решения и устойчивост

50. подчертава, че технологиите за подобряване на мрежата, цифровите решения, спомагателните услуги и технологиите за управление на данни, както и интелигентните енергийни уреди, често използващи изкуствен интелект, могат значително да повишат ефективността на съществуващия капацитет на мрежата и да увеличат максимално използването на съществуващите активи, намалявайки изискването за нова инфраструктура, например чрез предоставяне на информация в реално време относно енергийните потоци; поради това настоява, че тези технологии и иновативни решения трябва да бъдат проучени; настоятелно призовава НРО да стимулират ОПС и ОРС да разчитат повече на такива технологии, като претеглят разходите и ползите от тяхното използване в сравнение с разширяването на мрежата и чрез използване на схеми за възнаграждение, основани на ползите, а не на разходите, и да оценяват ОПС и ОРС на базата на внедряването на такива технологии; приканва Комисията да продължи да насърчава тези иновативни технологии при оценката на проектите, които кандидатстват за финансиране от ЕС;

51. приветства работата, извършена до момента от ENTSO-E и ООРСЕС при разработването на ОРС/ОПС Технопедия[1] и призовава Комисията да разпореди актуализирането на Технопедия на всеки шест месеца, за да се отразяват точно равнищата на технологична готовност (РТГ) на включените технологии;

52. настоятелно призовава Комисията и държавите членки да продължат да дават възможност за цифровизация на европейската електроенергийна система и да я увеличават, като оптимизират работата на електроенергийната си система и намалят натиска върху веригата за доставки; подчертава, че обменът на данни и оперативната съвместимост на данните са от съществено значение за планирането и оптимизирането на мрежата; насърчава държавите членки, НРО, ООРСЕС и ACER да продължат да ускоряват работата си по системата за мониторинг, основан на показатели за измерване на ефективността на интелигентните мрежи („показатели за интелигентни мрежи“), както е определено в Директивата за електроенергията;

53. подчертава спешната необходимост от повишаване на сигурността на критичната електроенергийна инфраструктура, включително междусистемните връзки и подводните кабели, изложени на риск от саботаж, както и от увеличаване на нейната устойчивост на екстремните метеорологични явления, изменението на климата и физическите и цифрови атаки; подчертава необходимостта от засилване на сътрудничеството на национално, регионално и европейско равнище;

54. подчертава нарастващия риск от координирани кибератаки, насочени към цялата електрическа мрежа на ЕС; припомня значението на бързото прилагане на киберсигурността и други свързани мрежови кодекси и свързаното с тях законодателство, като например Директивата за МИС 2[2] и Акта за

---

1 ООРСЕС, ‘Implementation of Action 7 in the EU Action Plan for Grids: DSO/TSO Technopedia, ENTSO-E & DSO Entity’ (Изпълнение на Действие 7 от Плана на действие на ЕС за мрежите: ОРС/ОПС Технопедия, ENTSO-E & ООРСЕС) , 18 декември 2024 г.

2 Директива (ЕС) 2022/2555 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. относно мерки за високо общо ниво на киберсигурност в Съюза, за изменение на Регламент (ЕС) № 910/2014 и Директива (ЕС) 2018/1972 и за отмяна на Директива (ЕС) 2016/1148 (Директива МИС 2) (ОВ L 333, 27.12.2022 г., стр. 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj).

киберсигурността[1], и насърчава Комисията да коригира при предстоящите законодателни прегледи състоянието на физическото мрежово оборудване, включително дистанционното контролирано мрежово оборудване, като например инвертори, което понастоящем не се поддържа на достатъчно висок стандарт за киберсигурност, особено в случаите, когато от производителя се изисква, под юрисдикцията на държава извън ЕС, да докладва на органите на тази държава извън ЕС информация относно уязвимостите на софтуера или хардуера; призовава за засилено сътрудничество на равнище на ЕС между всички страни за повишаване на готовността и устойчивостта; счита, че НРО следва да отчитат разходите, направени от операторите при приемането на мерки за киберсигурност и устойчивост, и да предоставят стимули за инвестиции, свързани с повишаване на устойчивостта на енергийната инфраструктура срещу кибер-, физически и хибридни заплахи, включително мерки за адаптиране към изменението на климата;

55. подчертава необходимостта от полагане на повече усилия за защита на съществуващата и бъдещата подводна и наземна енергийна инфраструктура от критично значение; счита, че ЕС следва да играе по-голяма роля в предотвратяването на инциденти, които застрашават тази инфраструкура, като се насърчава наблюдението и като повредената инфраструктура се възстановява чрез използване на съвременни технологии; призовава Комисията и държавите членки да намерят решения за повишаване на защитата и устойчивостта на критичната инфраструктура, включително решения за финансиране на тези мерки и технологии;

56. признава, че проектите за нови мрежи за високо напрежение предоставят многофункционална и рентабилна възможност за интегриране на допълнителни мерки за сигурност (напр. сензори, сонари и др.) и околната среда (напр. устройства за отклоняване на птици, пожарни детектори, природни коридори и др.), ако се планират в своята цялост; отправя искане към Комисията да разработи насоки за НРО, за да се гарантира, че първоначалното планиране на мрежовите проекти се извършва и финансира, като се отчитат тези елементи;

57. настоятелно призовава Комисията, ОРС и ОПС да разработят общо европейско пространство на енергийни данни, собственост на ЕС, въз основа на технически експертен опит и практика, като

---

[1] Регламент (ЕС) 2019/881 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. относно ENISA (Агенцията на Европейския съюз за киберсигурност) и сертифицирането на киберсигурността на информационните и комуникационните технологии, както и за отмяна на Регламент (ЕС) № 526/2013 (Акт за киберсигурността) (ОВ L 151, 7.6.2019 г., стр. 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj).

използват наличните данни[1], и въз основа на общ набор от правила, гарантиращи сигурна и прозрачна преносимост и оперативна съвместимост на енергийните данни, където хармонизираните данни се управляват, обменят и съхраняват безопасно в ЕС; подчертава, че това общо европейско пространство на енергийни данни следва да улеснява обединяването и споделянето на данни чрез подходящи структури за управление и услуги за споделяне на данни, като подкрепя енергийни операции от критично значение, включително пренос и разпределение; подчертава, че европейските ОПС, ОРС и други предварително проверени участници в електроенергийната мрежа трябва да могат да експлоатират мрежата по сигурен и интелигентен начин, като оптимизират използването ѝ чрез интегриране на гъвкавост и иновативни технологии в съответствие с основните принципи на оперативна съвместимост, доверие, стойност на данните и управление; отбелязва, че споразуменията за обмен на данни трябва също така да вземат предвид взаимодействията със страни извън ЕС;

58. признава потенциала на гъвкавостта като необходим инструмент за оптимизиране на функционирането на системата, поддържане на стабилността на системата и предоставяне на повече права на потребителите, като ги стимулира да променят моделите си на потребление; подчертава, че е важно да се прилагат подходящи мерки за гарантиране на ефективни ценови сигнали, които стимулират гъвкавостта, включително от всички крайни потребители, и да се гарантира, че всички ресурси допринасят за сигурността на системата, включително чрез ускоряване на внедряването на интелигентни измервателни уреди, интелигентни енергийно ефективни сгради и осигуряване на достъп до данни от всички измервателни устройства; изисква от НРО да признаят иновациите за гъвкавост и пилотните проекти в системата, доколкото те не оказват отрицателно въздействие върху цялостния баланс и стабилност на мрежата, за да продължат да стимулират иновациите;

59. призовава НРО да работят в тясно сътрудничество с ОПС и ОРС, за да оценят потенциала за гъвкавост и нуждите на националните системи при настоящото и бъдещото планиране, като вземат предвид присъствието на промишлеността, големите

---

[1] Европейска комисия: Генерална дирекция „Енергетика“, Fraunhofer Institute for Systems and Innovation Research ISI, Guidehouse, McKinsey the Company, TNO, Trinomics, Utrecht University, Berkhout, V., Viltenere, C., Bergsträßer, J., Klobasa, M., Regeczi, D., Dognini, A., Singh, M., Stornebrink, M., Hülsewig, T., Seigeot, V., Lenzmann, F.Breitschopf, B., Common European Energy Data Space (Общо европейско пространство на енергийни данни), Служба за публикации на Европейския съюз, 2023 г.

потребители, големите производители и акумулирането; подчертава по-специално решаващата роля, която активите за акумулиране, включително дългосрочното акумулиране на електроенергия, което е в състояние да предостави електроенергия до 100 часа, могат да играят за предоставянето на услуги по управление на претоварването на мрежата; отбелязва, че за да предоставят тези основни системни услуги, инвеститорите в активи за акумулиране се нуждаят от стабилни, дългосрочни модели на приходи, подобни на начина, по който схемите за подкрепа успешно осигуряват сигурност на приходите за активите за производство на енергия от възобновяеми източници;

Верига на доставки, суровини и необходимостта от умения

60. отбелязва със загриженост, че глобалното нарастване на търсенето на мрежови технологии оказва натиск върху веригите за доставки и наличието на кабели, трансформатори, компоненти и технологии от критично значение; подчертава констатациите в доклада от февруари 2025 г. на Международната агенция по енергетика, озаглавен „Building the Future Transmission Grid“ (Изграждане на бъдещата преносна мрежа)[1], че сега са необходими две до три години за закупуване на кабели и до четири години за осигуряване на големи енергийни трансформатори, както и че средните срокове на изпълнение за кабели и големи енергийни трансформатори са се увеличили почти двойно от 2021 г. насам;

61. изразява загриженост относно дългите срокове за изпълнение на много от компонентите на мрежовите технологии и остава решен да запази технологичното лидерство на Европа в областта на мрежовите технологии, като подчертава необходимостта от иновации за разработване, демонстриране и разширяване на европейските мрежови технологии с голям капацитет и иновативни технологии за подобряване на мрежата;

62. подчертава, че суровините от критично значение и стратегическите суровини са от съществено значение за мрежовата инфраструктура, като търсенето на алуминий и мед

---

1 Международна агенция по енергетика, „Building the Future Transmission Grid – Strategies to navigate supply chain challenges“ (Изграждане на бъдещата преносна мрежа — стратегии за справяне с предизвикателствата по веригата на доставки), февруари 2025 г., https://iea.blob.core.windows.net/assets/a688d0f5-a100-447f-91a1-50b7b0d8eaa1/BuildingtheFutureTransmissionGrid.pdf.

ще нарасне съответно с 33% и 35% до 2050 г.[1]; отбелязва решението на Комисията, с което някои проекти за суровини от критично значение се признават за стратегически проекти съгласно Законодателния акт за суровините от критично значение[2], за да се осигури достъп до тези ключови материали и да се диверсифицират източниците на доставки; призовава Комисията и държавите членки да засилят рециклирането и да подкрепят стратегическите партньорства и търговските споразумения за тази цел;

63. подчертава необходимостта от укрепване на веригите за доставка на мрежата, за да се увеличат доставките на мрежови технологии на финансово достъпни цени и по този начин да се ограничат разходите, които се поемат от потребителите чрез мрежови такси; призовава за стратегически подход към придобиването на технологии за енергия, компоненти или материали от критично значение, свързани с мрежите, за да се избегне развитието на зависимост от отделни доставчици извън ЕС;

64. счита, че за преодоляване на затрудненията с капацитета на веригата за доставки е необходимо цялостно, координирано и дългосрочно планиране на мрежата в цялата европейска енергийна система и че това планиране осигурява на производителите съществена прозрачност и предвидимост, за да планират адекватно увеличаването на производствените мощности; счита, че това планиране трябва да бъде надеждно и да даде възможност за нови бизнес модели, като например дългосрочни рамкови споразумения и договори за запазване на мощности;

65. настоятелно призовава за максимално стандартизиране на ключовото оборудване на електроенергийната мрежа, доколкото това е технически осъществимо, чрез съвместна техническа оценка от Комисията, ОРС и ОПС и промишлеността, обхващаща всички нива на напрежение, за да се увеличи производството, да

---

1 KU Leuven, Eurometaux, „Study quantifies metal supplies needed to reach EU's climate neutrality goal“ (Проучване за количествено определяне на доставките на метали, необходими за постигане на целта на ЕС за неутралност по отношение на климата), 25 април 2022 г., https://www.eurometaux.eu/media/hxdhepyp/press-release-study-quantifies-metal-supplies-needed-to-reach-eu-s-climate-neutrality-goal.pdf.

2 Регламент (ЕС) 2024/1252 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 г. за създаване на рамка за гарантиране на сигурни и устойчиви доставки на суровини от критично значение и за изменение на регламенти (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1724 и (ЕС) 2019/1020 (ОВ L, 2024/1252, 3.5.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/2024-05-03).

се намалят цените и сроковете на доставка и да се насърчи оперативната съвместимост на системите;

66. подчертава спешната необходимост от справяне с недостига на работна ръка в енергийния сектор; отбелязва, че Комисията е предвидила, че работната сила в областта на енергетиката ще трябва да се увеличи съществено, за да се внедрят технологии за възобновяема енергия, да се модернизират и разширят мрежите и да се произведат технологии за енергийна ефективност, технологии за мрежи и други относими технологии; изразява съжаление във връзка с недостига на електрически механици и монтьори, докладван в 15 от държавите членки, което увеличава нуждите от персонал на операторите на разпределителни системи и операторите на преносни системи; подчертава, че работната сила в енергетиката трябва да нарасне с 50% до 2030 г., за да се подпомогне внедряването на възобновяеми енергийни източници[1], разширяването на мрежата и енергийната ефективност, като до 2050 г. са необходими около 2 милиона допълнителни работни места в електроразпределението; призовава за инициативи за обучение, повишаване на уменията и преквалификация, като се дава приоритет на уменията, свързани с мрежата, за да се преодолеят пропуските в уменията; приветства партньорствата между университетите и предприятията и целевите европейски академии за умения за стратегически сектори, включително мрежи; насърчава ОРС и ОПС да диверсифицират своята работна сила, включително чрез увеличаване на участието на жените.

67. отново заявява, че държавите членки и ЕС следва да си сътрудничат за адаптиране на относимите програми за умения и за разработване на най-добри практики, за да се отговори на нарастващото търсене на умения на всички образователни равнища, като се постави силен акцент върху насърчаването на баланса между половете в сектора;

68. подчертава решаващата роля на МСП и предприятията от ЕС за снабдяването на технологичния сектор за електроенергийната мрежа; посочва необходимостта от достъп до електрификация на приемливи цени, като се ограничат разходите, свързани с веригата на доставки, и се гарантира квалифицирана работна сила;

Разположени в морето съоръжения

69. признава стратегическото значение на разработките на разположени в морето съоръжения за постигане на целите на Съюза за енергийна независимост, увеличаване на използването

---

[1] Съобщение на Комисията от 5 март 2025 г., озаглавено „Съюз на уменията“ (COM(2025)0090).

на възобновяеми енергийни източници, устойчива и икономически ефективна електроенергийна система и неутралност по отношение на климата до 2050 г.; подчертава значението на пълното използване на потенциала на петте морски басейна на Европа за производството на енергия в морето; подчертава особеното значение на Северно море (обхващащо географската зона на Северно море, като се включват Ирландско море и в Келтско море), което предлага благоприятни условия и най-голям потенциал, с договорена цел за 300 GW инсталиран капацитет за производство на енергия в морето до 2050 г. в рамките на сътрудничеството в областта на енергетиката в Северно море; приветства постигнатия в това отношение напредък; подчертава необходимостта от разработване на сложнозатворена мрежа в морето, включително хибридни междусистемни връзки, особено в Северно море, за да се използва напълно потенциалът на уредбите в морето и да се подобри интеграцията на пазара на електроенергия; призовава Комисията и държавите членки да засилят регионалното сътрудничество в областта на мрежовото планиране и сътрудничеството в областта на енергетиката във всички морски басейни заедно със съседните държави на ЕС, в частност с Обединеното кралство и Норвегия, особено в областта на развитието на вятърната енергия в морето и планирането и производството на електроенергийни мрежи;

70. подчертава необходимостта от стабилна и предвидима регулаторна рамка, която да гарантира най-оптималните механизми за търговия, за да се осигури необходимото доверие на инвеститорите в подкрепа на развитието и взаимосвързаността на проектите за разположени в морето мрежи и за вятърна енергия от разположени в морето инсталации, като се гарантират пазарна ефективност и ефективни трансгранични потоци, включително с държави извън ЕС; подчертава необходимостта от укрепване на националните мрежи, когато е необходимо, за да се увеличат максимално ползите от енергията в морето; признава, че комбинирането на преносни мощности в морето с производствени активи (хибриди в морето) ще бъде неразделна част от ефективна мрежова система, тъй като това носи няколко предимства за европейската енергийна система, но все още му липсва правилната регулаторна рамка за стимулиране на необходимите инвестиции;

Сътрудничество с държави извън ЕС

71. призовава държавите членки да засилят сътрудничеството и координирането с единомислещи държави извън ЕС като Норвегия и Обединеното кралство; припомня, че развитието на електроенергийна инфраструктура за оползотворяване на вятърния потенциал на Северно море е споделен приоритет както за ЕС, така и за Обединеното кралство;

72. подчертава необходимостта от прагматичен и основан на сътрудничество подход към търговията с електроенергия между ЕС и Обединеното кралство; призовава Комисията да работи в тясно сътрудничество с администрацията на Обединеното кралство за постигане на взаимноизгодно търговско споразумение, което укрепва сигурността на доставките и пътя към нулеви нетни емисии за двете юрисдикции; освен това счита, че ефективността на търговските споразумения може да бъде допълнително подобрена; призовава Комисията да се ангажира конструктивно с колегите си от Обединеното кралство по този въпрос;

Най-отдалечени региони

73. подчертава уникалните предизвикателства, пред които са изправени най-отдалечените региони на ЕС и други райони, които не са свързани с европейската електроенергийна мрежа; подчертава тяхната зависимост от внос и силната им уязвимост към прекъсвания на електрозахранването и екстремни климатични рискове; отбелязва значението на разработването на устойчиви и автономни енергийни системи чрез развитие на местни мрежи и производство на по-чиста енергия; призовава Комисията да разгледа специфичните нужди на тези региони в пакета за европейските мрежи и да предложи допълнителна финансова подкрепа, за да се засили автономността на техните енергийни системи и да потърси решение за отсъствието на междусистемно свързване и липсата на по-широки ползи от свързването им към мрежата;

°

° °

74. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция съответно на Съвета и на Комисията.